

Chaddey 31 (Eumy)  
30/11/23

(i) Printed Pages : 7

Roll No. ....

(ii) Questions : 9

Sub. Code : 

|   |   |   |   |
|---|---|---|---|
| 0 | 2 | 3 | 4 |
|---|---|---|---|

Exam. Code : 

|   |   |   |   |
|---|---|---|---|
| 0 | 0 | 0 | 3 |
|---|---|---|---|

B.A./B.Sc. (General) 3<sup>rd</sup> Semester  
(2123)

POLITICAL SCIENCE (In all Mediums)

Paper : Indian Government and Politics

Time Allowed : Three Hours]

[Maximum Marks : 90

**Note** :— Attempt **FIVE** questions in all, including Q. No. 1 which is compulsory and selecting **ONE** question from each Unit.

1. Attempt any **NINE** short answer questions in about **25-30** words each :

- (i) India is a Secular State. How ?
- (ii) What do you mean by single citizenship ?
- (iii) What was the need of Federalism in India ?
- (iv) What is the nature of India according to Preamble ?
- (v) Which is the official language of India ?
- (vi) What is meant by Right against Exploitation ?
- (vii) How many writs can be issued under Article 32 ?

- (viii) What is the nature of Directive Principles ?
- (ix) Write four executive powers of President.
- (x) Write down the tenure of Union Council of Ministers.
- (xi) How the Prime Minister is appointed ?
- (xii) Write down financial powers of Rajya Sabha.
- (xiii) Write down necessary qualification for the office of Governor.
- (xiv) Write down composition of State Legislative Assembly.
- (xv) How Council of Ministers is constituted ?

### UNIT-I

- 2. Critically examine the Preamble of Indian Constitution.

OR

- 3. Discuss the legislative and administrative relations between Centre and States.

### UNIT-II

- 4. Explain the nature and importance of fundamental rights.

OR

- 5. Evaluate the Directive Principles of State Policy.

### UNIT-III

6. Discuss the power and position of Prime Minister of India.

OR

7. Discuss the composition and function of Lok Sabha.

### UNIT-IV

8. Examine the role of Chief Minister in State.

OR

9. Discuss the composition and powers of High Court.

(हिन्दी माध्यम)

नोट :- कुल पांच प्रश्न करें। प्रश्न नं. 1 जो कि अनिवार्य है और प्रत्येक यूनिट में से एक प्रश्न का चयन करें।

1. किन्हीं नौ लघुउत्तरीय प्रश्नों का उत्तर दें, जिनमें से प्रत्येक लगभग 25-30 शब्दों में हो :

- (i) भारत एक धर्मनिरपेक्ष राज्य है। कैसे ?
- (ii) एकल नागरिकता से आप क्या समझते हैं ?
- (iii) भारत में संघवाद की क्या आवश्यकता थी ?
- (iv) प्रस्तावना के अनुसार भारत का स्वरूप क्या है ?



- (v) भारत की आधिकारिक भाषा कौनसी है ?
- (vi) शोषण के विरुद्ध अधिकार से क्या तात्पर्य है ?
- (vii) अनुच्छेद 32 के तहत कितने आदेश-लेख जारी किए जा सकते हैं ?
- (viii) निदेशक सिद्धांतों का स्वरूप क्या है ?
- (ix) राष्ट्रपति की चार कार्यकारी शक्तियाँ लिखिए।
- (x) केंद्रीय मंत्रिपरिषद का कार्यकाल लिखिए।
- (xi) प्रधानमंत्री की नियुक्ति कैसे होती है ?
- (xii) राज्यसभा की वित्तीय शक्तियाँ लिखिए।
- (xiii) राज्यपाल पद के लिए आवश्यक योग्यताएं लिखिए।
- (xiv) राज्य विधानसभा की संरचना लिखिए।
- (xv) मंत्रिपरिषद का गठन कैसे होता है ?

### यूनिट-I

2. भारतीय संविधान की प्रस्तावना का आलोचनात्मक परीक्षण करें।

अथवा

3. केंद्र और राज्यों के बीच विधायी और प्रशासनिक संबंधों पर चर्चा करें।

### यूनिट-II

4. मौलिक अधिकारों का स्वरूप एवं महत्व बताइये।

अथवा

5. राज्य के नीति निदेशक सिद्धांतों का मूल्यांकन करें।

### ਯੂਨਿਟ-III

6. ਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨਮੰਤਰੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਪਦ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਅਥਵਾ

7. ਲੋਕਸਭਾ ਦੀ ਸੰਰਚਨਾ ਅਤੇ ਕਾਰਜ ਪਰ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

### ਯੂਨਿਟ-IV

8. ਰਾਜਯ ਮੇਂ ਮੁਖਯਮੰਤਰੀ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਕਾ ਪਰੀਕਸ਼ਣ ਕਰੋ।

ਅਥਵਾ

9. ਉਚਚ ਨਯਾਯਾਲਯ ਦੀ ਸੰਰਚਨਾ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀਯੋਂ ਪਰ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

### (ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ :- ਸਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ, ਨਾਲ ਹੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 1 ਜੋ ਕਿ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ।

1. ਕੋਈ ਨੌਂ ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹਰੇਕ ਲਗਭਗ 25-30 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ :

- (i) ਭਾਰਤ ਇੱਕ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਰਾਜ ਹੈ। ਕਿਵੇਂ ?
- (ii) ਸਿੰਗਲ ਸਿਟੀਜ਼ਨਸ਼ਿਪ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?
- (iii) ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸੰਘਵਾਦ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਸੀ ?
- (iv) ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਰਤ ਦਾ ਸਰੂਪ ਕੀ ਹੈ ?
- (v) ਭਾਰਤ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਿਕ ਭਾਸ਼ਾ ਕਿਹੜੀ ਹੈ ?



- (vi) ਸੋਸ਼ਣ ਵਿਰੁੱਧ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?
- (vii) ਧਾਰਾ 32 ਅਧੀਨ ਕਿੰਨੀਆਂ ਚਿੰਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ?
- (viii) ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦਾ ਸਰੂਪ ਕੀ ਹੈ ?
- (ix) ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਲਿਖੋ।
- (x) ਕੇਂਦਰ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਦਾ ਕਾਰਜਕਾਲ ਲਿਖੋ।
- (xi) ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ?
- (xii) ਰਾਜ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਵਿੱਤੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਲਿਖੋ।
- (xiii) ਰਾਜਪਾਲ ਦੇ ਪਦ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਯੋਗਤਾ ਲਿਖੋ।
- (xiv) ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਰਚਨਾ ਲਿਖੋ।
- (xv) ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਦਾ ਗਠਨ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?

### ਯੂਨਿਟ-I

2. ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਜਾਂਚ ਕਰੋ।

ਜਾਂ

3. ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਧਾਨਿਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਸੰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

### ਯੂਨਿਟ-II

4. ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਸਰੂਪ ਅਤੇ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਸਮਝਾਓ।

ਜਾਂ

5. ਰਾਜ ਦੇ ਨੀਤੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰੋ।

### ਯੂਨਿਟ-III

6. ਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਜਾਂ

7. ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀ ਰਚਨਾ ਅਤੇ ਕਾਰਜ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

### ਯੂਨਿਟ-IV

8. ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰੋ।

ਜਾਂ

9. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਰਚਨਾ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।